

مشوق های سرمایه گذاری در نظام مالیاتی ترکیه*

ترجمه مریم گرامی
(کارشناس ارشد اقتصاد معاونت امور اقتصادی)

مقدمه

اطلاع و استفاده از تجارب کشورهای مختلف جهان، در زمینه سیاست های مالیاتی و معافیت ها و مشوق های سرمایه گذاری در نظام مالیاتی به ویژه کشورهای در حال توسعه و همسایه که از نظر شرایط اقتصادی و اجتماعی به ایران شبیه هستند، می تواند در اتخاذ مناسب سیاست های مالیاتی کشور مفید واقع شود.

از این رو در گزارش حاضر سعی شده است که پس از مروری اجمالی به شاخص های اقتصاد ترکیه، نظام مالیاتی این کشور و مشوق های سرمایه گذاری موجود در آن کشور مورد بررسی قرار گیرد.

شاخص های اقتصادی:

۱. بخش خدمات قسمت مهمی از تولید ناخالص داخلی ترکیه را تشکیل می دهد. در ۲۰۰۰، بخش خدمات حدود ۵۷ درصد تولید ناخالص داخلی را به خود اختصاص داده است.

۲. گردشگری (توریسم) به عنوان شاخه ای از بخش خدمات اهمیت زیادی در اقتصاد ترکیه دارد. طی سال ۲۰۰۰، صنعت گردشگری (توریسم) ترکیه از بیشترین رشد در اروپا برخوردار بوده و تعداد توریست به ۱۰/۲ میلیون نفر رسیده است. پیش بینی می شود که تا ۲۰۲۰ تعداد توریستی که در هر سال از ترکیه دیدن می کنند به ۴۰ میلیون نفر خواهد رسید.

۳. حدود ۵۰ درصد نیروی کار ترکیه در بخش کشاورزی فعالیت می کنند.
۴. اقتصاد ترکیه دارای ویژگی های خاصی از جمله جمعیت بسیار جوان، هزینه نیروی کار پایین (حدود ۲۵ درصد هزینه نیروی کار در آلمان) نیروی کار متخصص و یک موقعیت مناسب جغرافیایی بین اروپای غربی، آسیا و کشورهای

خاورمیانه است.

۵. اقتصاد ترکیه به طور کلی در ارتباط با آسیای مرکزی از نظر همجواری جغرافیایی و تشابهات زبانی و فرهنگی پیشرو است.

۶. در ۲۰۰۱، ارزش صادرات ترکیه به ۳۲/۸ میلیارد دلار و واردات ترکیه حدود ۳۹/۱ میلیارد دلار بوده است.

۷. مهم ترین قلم صادراتی ترکیه در ۲۰۰۱، محصولات نساجی است که حدود ۳۱/۴ درصد صادرات را تشکیل می دهد. صنعت اتومبیل سازی نیز ۷/۵ درصد از صادرات را به خود اختصاص داده است. مهم ترین قلم وارداتی شامل تجهیزات و ماشین آلات صنعتی است که ۲۶/۹ درصد واردات را تشکیل می دهد. واردات انواع مختلف سوخت نیز ۲۰/۸ درصد است.

۸. مهم ترین شریک تجاری ترکیه، اتحادیه اروپا است. در ۲۰۰۱، بیش از ۵۱ درصد از صادرات ترکیه به اتحادیه اروپا و ۱۰ درصد به ایالات متحده آمریکا بوده است. بیشترین واردات ترکیه (حدود ۴۴ درصد) از اتحادیه اروپا و فقط هشت درصد واردات ترکیه از ایالات متحده صورت گرفته است.

۹. اقتصاد ترکیه از یک موافقت نامه حقوقی گمرکی که در ۱۹۹۶ با اتحادیه اروپا امضا شده است استفاده می کند. این موافقت نامه موجب افزایش منافع ترکیه در تجارت با اتحادیه اروپا شده است.

۱۰. منابع مواد معدنی ترکیه شامل معادن مس، زغال سنگ و گوگرد است. ترکیه همچنین از نظر منابع آبی بسیار غنی است که سعی در صادرات آن به سایر کشورها کرده است.

۱۱. ترکیه از منافع عضویت در سازمان های بین المللی مانند ناتو، سازمان توسعه و همکاری های اقتصادی (OECD) و صندوق بین المللی پول استفاده می کند.

مالیات بر درآمد افراد:

دستمزد و حقوق و درآمد حاصل از خویش فرمایی افراد مشمول مالیات است. درآمد افراد مقیم ترکیه، حاصل از فعالیت‌های داخلی و خارج از ترکیه، مشمول مالیات می‌شود. در مورد افراد غیرمقیم و خارجی که در ترکیه مشغول به کار هستند، فقط آن قسمت از درآمدها که در ترکیه به دست آمده، مشمول مالیات است.

کارفرما ملزم است که در هر ماه قبل از پرداخت حقوق، مالیات و حق بیمه را از حقوق کارکنان کسر کند.

افراد خویش فرما ملزم به پرداخت مالیات علی‌الحساب هستند که با تکمیل اظهارنامه سالانه مالیات قطعی آن‌ها محاسبه می‌شود. در مواردی که کسب و کار جدید است در سال اول مالیات علی‌الحساب براساس پیش‌بینی صاحب کسب محاسبه می‌شود. پرداخت مالیات علی‌الحساب در هر فصل و در کل چهار بار در سال انجام می‌شود. میزان استاندارد آن ۱۵ درصد سود خالص است.

مالیات بر شرکت‌ها:

میزان مالیات بر شرکت‌ها در ترکیه ۳۰ درصد است که مالیات اضافی ۱۰ درصدی نیز به آن افزوده می‌شود و میزان واقعی مالیات حدود ۳۳ درصد می‌شود. در محاسبه مالیات بر سود سرمایه معمولاً سود سرمایه به درآمد مشمول مالیات شرکت اضافه می‌شود.

سایر مالیات‌ها

۱. مالیات بر ارزش افزوده (VAT)
میزان کلی مالیات بر ارزش افزوده در بیشتر موارد ۱۸ درصد است.

۱۲. تولید ناخالص داخلی سرانه ترکیه در ۲۰۰۰ حدود سه هزار دلار است که کمتر از متوسط مورد قبول در کشورهای توسعه یافته غربی است.

۱۳. تجزیه و تحلیل شاخص‌های اقتصادی ترکیه نشان می‌دهد که در مقایسه با کشورهای غربی دارای میزان تورم بالا است به رغم کاهش میزان تورم در سال‌های اخیر نرخ سالانه آن هنوز حدود ۵۰ درصد است. جدول ۱ میزان تورم کشور ترکیه را طی سال‌های ۲۰۰۰-۱۹۹۷ نشان می‌دهد. همچنین نرخ ارز نیز دقیقاً مشخص نیست به طور مثال طی سال ۲۰۰۱، ارزش لیر ترکیه در برابر دلار آمریکا نصف شده است. در جدول ۲ نرخ برابری لیر ترکیه در برابر دلار آمریکا طی سال‌های ۲۰۰۰-۱۹۹۷ ارائه شده است.

نظام مالیاتی ترکیه:

سال مالیاتی در ترکیه منطبق با سال تقویمی است و در ۳۱ دسامبر خاتمه می‌یابد.

روشن مالیات‌گیری در ترکیه:

نظام مالیاتی ترکیه به صورت تصاعدی است به عبارت دیگر هر چه درآمد افراد بیشتر باشد، باید مالیات بیشتری بپردازند.

میزان مالیات برای گروه‌های مختلف متفاوت است و بین ۱۵ تا ۴۰ درصد است یک مالیات اضافی به میزان ۱۰ درصد بر درآمد غیر از حقوق و دستمزد نیز اخذ می‌شود. بنابراین در عمل، بیشترین میزان مالیات ۴۴ درصد است.

میزان استاندارد مالیات بر شرکت‌ها نیز ۳۰ درصد است که با احتساب یک مالیات اضافی ۱۰ درصدی نرخ واقعی مالیات بر شرکت‌ها ۳۳ درصد می‌شود.

جدول ۱. میزان تورم در ترکیه

سال	نرخ تورم
۱۹۹۷	۸۵/۷
۱۹۹۸	۸۲/۶
۱۹۹۹	۶۲/۹
۲۰۰۰	۵۲/۹
۲۰۰۱	۵۲/۱

جدول ۲. میزان برابری لیر ترکیه در مقابل دلار آمریکا

سال	نرخ ارز (میلیون لیر)
۱۹۹۷	۲۰۵۸۰۰
۱۹۹۸	۳۱۵۰۴۰
۱۹۹۹	۵۲۲۱۵۰
۲۰۰۰	۶۷۰۸۰۰
۲۰۰۱	۱۳۷۴۵۲۵

جدول ۳. میزان مالیات بر درآمد افراد (۲۰۰۱)

پایانه مالیاتی (میلیون لیر)	نرخ مالیات (درصد)
۰-۲۸۰۰	۱۵
۲۸۰۱-۷۰۰۰	۲۰
۷۰۰۱-۱۴۰۰۰	۲۵
۱۴۰۰۱-۳۵۰۰۰	۳۰
۳۵۰۰۱-۷۰۰۰۰	۳۵
بیشتر از ۷۰۰۰۰	۴۰

مشوق‌ها و تخفیف‌های سرمایه‌گذاری که برای شرکت‌های مقیم وجود دارد استفاده کنند. این تساوی به موجب قانون و قراردادهای توسعه و تشویق دوجانبه سرمایه‌گذاری برقرار است.

۱. نظام تشویقی عمومی

معافیت از حقوق و عوارض گمرکی؛ واردات تجهیزات و ماشین‌آلات به منظور سرمایه‌گذاری در کشور از حقوق و عوارض گمرکی معاف است. تخفیف سرمایه‌ای؛ این تخفیف سرمایه‌ای در قالب معافیت از مالیات بر شرکت‌ها برای مؤدیان اعمال می‌شود. هزینه‌هایی که سرمایه‌گذار در زمینه سرمایه‌گذاری متحمل می‌شود مانند هزینه ساختمان، تجهیزات و ماشین‌آلات و هزینه حمل و نقل و نصب تجهیزات برای استفاده از تخفیف سرمایه‌گذاری لحاظ می‌شوند. میزان این تخفیف ۱۰۰ درصد است به این معنی که برابر هزینه سرمایه‌گذاری ثابت از سود مشمول مالیات کسر می‌شود. معافیت از مالیات بر ارزش افزوده برای واردات یا خرید داخلی ماشین‌آلات و تجهیزات؛ در واقع به موجب این ابزار تشویقی میزان مالیات بر ارزش افزوده‌ای که باید برای واردات یا خرید داخلی ماشین‌آلات و تجهیزات پرداخت می‌شود، معاف می‌شود.

معافیت از برخی انواع خاص مالیات‌ها، عوارض و دریافتی‌ها. سرمایه‌گذاری در این موارد از پرداخت عوارض و حقوق گمرکی و حق تمبر معاف است؛

ثبت شرکت؛

افزایش سرمایه طی دوره سرمایه‌گذاری؛

اعتبارات سرمایه‌ای دریافتی که مدت آن‌ها حداقل یک سال باشد؛

ثبت املاک و دارایی‌ها که به عنوان سرمایه تلقی می‌شوند.

مالیات بر ارزش افزوده با نرخ‌های متفاوتی از ۱ تا ۴۰ درصد بر روی برخی از کالاها و خدمات که در قانون تعیین شده، وضع می‌شود. صادرات از مالیات بر ارزش افزوده معاف است.

مالیات بر ارزش افزوده بر دارایی‌ها، خدمات و واردات وضع می‌شود. موعد گزارش دادن مالیات بر ارزش افزوده به مراجع مالیاتی یک بار در ماه است. مهلت پرداخت این مالیات، ۲۵ روز پس از اتمام ماه جاری است.

۲. مالیات بر نقل و انتقالات و معاملات: این مالیات بر کلیه نقل و انتقالات و معاملاتی که بانک‌ها و شرکت‌های بیمه انجام داده‌اند، وضع می‌شود میزان این مالیات یک تا پنج درصد است.

۳. مالیات بر ارث و هبه: میزان این مالیات بین چهار تا ۳۰ درصد ارزش ارث به جا مانده است. مالیات بر ارث طی یک دوره پنج ساله قابل پرداخت است.

۴. مالیات بر دارایی واقعی: این مالیات به طور سالانه به میزان سه تا شش درصد برای زمین و ساختمان وضع می‌شود. همچنین یک مالیات به میزان چهار تا هشت درصد نیز بر فروش دارایی‌های واقعی وضع می‌شود که خریدار و فروشنده پرداخت می‌کنند.

مشوق‌ها و معافیت‌های مالیاتی برای تشویق سرمایه‌گذاری:

نظام تشویقی سرمایه‌گذاری شامل سه گروه است:

۱. نظام تشویقی عمومی.

۲. انگیزه‌ها و مشوق‌هایی که برای مؤسسه‌های کوچک و متوسط اعمال می‌شود.

۳. انگیزه‌ها و مشوق‌هایی که در مورد مناطق دورافتاده و کمتر توسعه یافته به کار می‌رود.

به طور کلی، شرکت‌های سرمایه‌گذاری خارجی می‌توانند از تمامی

مشوق های سرمایه ای عمومی در مورد انواع سرمایه گذاری از لحاظ مقیاس، مکان و نوع سرمایه گذاری اعمال می شود.

مناطق سرمایه گذاری ترکیه به سه دسته تقسیم می شوند:

الف) مناطق توسعه یافته: شهر مرزی استانبول و کواکلی، آنکارا، ازمیر، بورسا، آدانا و آنتالیا.

ب) مناطق اولویت دار: ۵۰ شهر که هیئت وزیران تعیین کرده اند.

ج) مناطق عادی: سایر مناطق کشور.

تمامی ابزارهای تشویقی سرمایه گذاری که در بالا به آن اشاره شد در مورد انواع سرمایه گذاری در مناطق.

اولویت دار و مناطق عادی کشور قابل اعمال است. اما در مورد مناطق توسعه یافته فقط سرمایه گذار در برخی از امور مشمول تخفیف های سرمایه گذاری است مانند:

۱. تولید برق (شامل تولیدکننده های خودکار).

۲. سرمایه گذاری های زیربنایی اقتصادی.

۳. سرمایه گذاری

تخفیف سرمایه ای در قالب معافیت از مالیات بر شرکت ها برای مؤدیان اعمال می شود

به طور کلی شرکت های سرمایه گذاری خارجی می توانند از تمامی مشوق های و تخفیف های سرمایه گذاری که برای شرکت های مقیم وجود دارد استفاده کنند این تساوی به موجب قانون و قراردادهای توسعه و تشویق دوجانبه سرمایه گذاری برقرار است

تحت جنول BOT^۱
۴. سرمایه گذاری در ارتباط با تحقیق و توسعه RD و طراحی و توسعه تولیدات و روش های جدید.
۵. سرمایه گذاری در مورد

هزینه هایی که سرمایه گذار در زمینه سرمایه گذاری متحمل می شود مانند هزینه ساختمان، تجهیزات و ماشین آلات و هزینه حمل و نقل و نصب تجهیزات برای استفاده از تخفیف سرمایه گذاری لحاظ می شوند.

حمایت از محیط زیست.
۶. سرمایه در فن آوری پیشرفته که شورای عالی علوم و فن آوری تعیین کرده است.

۷. سرمایه گذاری در

بخش الکترونیک.

۸. سرمایه گذاری در ساخت کشتی های کوچک و قایق.

۹. سرمایه گذاری در کارخانه های کشتی سازی.

۱۰. سرمایه گذاری در بخش اطلاعات و فن آوری، آموزش، بهداشت و درمان، توریسم و ارتباطات دوربرد.

۱۱. سرمایه گذاری به منظور تکمیل تجهیزات، افزایش ظرفیت، مدرنیزه کردن کارخانه و بهبود کیفیت تولید و سرمایه گذاری های تکمیلی.

۱۲. پروژه هایی که با سرمایه بیش از ۵۰ میلیون دلار که حداقل یکی از این موارد را به همراه داشته باشد:

فن آوری پیشرفته، افزایش اشتغال، سطح بالای ارزش افزوده و افزایش درآمدهای مالیاتی.

۱۳. سرمایه گذاری در بعضی از خدمات مانند حمل و نقل مسافر و بار، تعمیر تاسیسات و تجهیزات برگزاری کنگره و جنول ۴. تسهیلات اعتباری مؤسسه های متوسط و کوچک

مناطق تحت حمایت مناطق اولویت دار مناطق توسعه یافته و عادی بیشترین اعتبار سرمایه گذاری ۳۰ میلیون لیر ۲۰ میلیون لیر ۱۵ میلیون لیر بیشترین اعتبار بهره برداری ۱۰ میلیون لیر ۱۰ میلیون لیر ۱۰ میلیون لیر میزان بهره اعتبارات ۲۰ درصد ۲۰ درصد ۳۰ درصد کمترین نسبت دارایی خالص ۱۰ درصد ۲۰ درصد ۳۰ درصد

بیشترین زمان اعتبار سرمایه گذاری ۴ سال ۴ سال ۴ سال

بیشترین زمان اعتبار بهره برداری ۲ سال ۲ سال ۲ سال

همایش، برگزاری نمایشگاه های کالا و بازارهای بزرگ.

۱۴. مخازن و پمپ های فرآورده های نفتی و شیمیایی.

۱۵. استودیوهای فیلم برداری.

۱۶. وسایل بسته بندی و نگه داری.

۱۷. نقشه برداری و عکاسی جغرافیایی.

۱۸. سرمایه گذاری در اتوماسیون.

۱۹. صنایع چاپ و نشر و تکثیر.

۲۰. مجموعه ها و مجتمع های ورزشی.

۲۱. روزنامه و نشریات ادواری.

۲۲. سرمایه گذاری در بخش عمومی.

۲۳. تکثیر CD.

به منظور بهره برداری از ابزارهای تشویقی عمومی سرمایه ثابت، باید در مناطق عادی و توسعه یافته دست کم ۵۰ میلیون لیر ترکیه و در مناطق اولویت دار ۲۵ میلیون لیر ترکیه باشد به انضمام حداقل نرخ های برابر که به این شرح است:

سرمایه گذاری در مناطق اولویت دار ۲۰ درصد

سرمایه گذاری در مناطق پیشرفته و عادی ۴۰ درصد

حمل و نقل هوایی، دریایی و جاده ای ۲۵ درصد

تولید و واردات کشتی های کوچک و کرجی های مسابقه ای ۱۵ درصد

سرمایه گذاری شرکت های اعتباری ۱۰ درصد

۲. ابزارهای تشویقی مجاز برای مؤسسه های متوسط و کوچک (SME'S)^۲

مشخصات مؤسسه های متوسط و کوچک در بخش صنعت به این ترتیب تعیین شده است که تعداد کارکنان حداکثر ۱۵۰ نفر و کالاهای سرمایه ای مورد استفاده (مانند ماشین آلات، تجهیزات، وسایل نقلیه، زمین، ساختمان ها) در دفاتر قانونی نباید بیش از پنج میلیون لیر ترکیه باشد.

مشوق های مورد نظر برای این مؤسسه ها شامل ابزارهای قانونی مانند معافیت از حقوق و عوارض گمرکی، تخفیف های سرمایه گذاری و معافیت از مالیات های مقطوع است.

همچنین مؤسسه های متوسط و کوچک از یک سری تسهیلات اضافی برخوردارند که یارانه اعتباری برای تأمین مالی خرید ماشین آلات، تجهیزات و

مشوق های سرمایه گذاری
برای مناطق کمتر توسعه
یافته.
مشوق های انرژی
معافیت از مالیات بر درآمد
افراد حقیقی و شرکت ها
تخصیص زمین رایگان

میزان مالیات بر شرکت ها
در ترکیه ۳۰ درصد است
که مالیات اضافی
۱۰ درصدی نیز
به آن افزوده می شود
و میزان واقعی مالیات
حدود ۳۳ درصد می شود

جدول ۴. تسهیلات اعتباری مؤسسه های متوسط و کوچک

مناطق تحت حمایت	مناطق اولویت دار	مناطق توسعه یافته و هادی	
۳۰ میلیون لیر	۲۰ میلیون لیر	۱۵ میلیون لیر	بیشترین اعتبار سرمایه گذاری
۱۰ میلیون لیر	۱۰ میلیون لیر	۱۰ میلیون لیر	بیشترین اعتبار بهره برداری
۲۰ درصد	۲۰ درصد	۳۰ درصد	میزان بهره اعتبارات
۱۰ درصد	۲۰ درصد	۳۰ درصد	کمترین نسبت دارایی خالص
۲ سال	۲ سال	۲ سال	بیشترین زمان اعتبار سرمایه گذاری
۲ سال	۲ سال	۲ سال	بیشترین زمان اعتبار بهره برداری

مواد اولیه مورد نیاز پروژه سرمایه گذاری است. میزان و نوع این تسهیلات اعتباری به شرح جدول ۴ است.

۳. مشوق های سرمایه گذاری برای مناطق کمتر توسعه یافته:

به منظور بهبود و رفع تفاوت های منطقه ای و ایجاد اشتغال در مناطق کمتر توسعه یافته، تخفیف ها و ابزارهای بیشتری برای جلب سرمایه گذاری در این مناطق در نظر گرفته شده است:

مشوق های انرژی: به موجب این ابزار تشویقی، ۵۰ درصد هزینه برق سرمایه گذاران در شهرهای مرزی پیرنال و تانسیلی و دیاربگیر و وان کاهش می یابد.

معافیت از مالیات بر درآمد افراد حقیقی و شرکت ها: این معافیت مشمول کسب و کارهای جدید که طی دوره ۱ ژانویه ۱۹۹۸ تا ۳۱ دسامبر ۲۰۰۰ در مراکز زیر ایجاد شده اند، است:

بتمن، بینگل، بیتس، دیاربایر، هاکاری، ماردین، ماب، سلیرت، پیرنوک، تانسیلی، وان، آدیامون، اوری، آرداهان، باری بورت، ارخروم.

همچنین مؤسسه ها و کارگاه هایی که تعداد کارگران آن ها دست کم ۱۰ نفر باشد برای یک دوره پنج ساله از زمان شروع بهره برداری از مالیات بر درآمد معاف هستند.

تخصیص زمین رایگان: استفاده از این تسهیلات نیازمند آن است که

* مطالب این گزارش از طریق سایت های مختلف اینترنت تهیه و ترجمه شده است که از جمله می توان به این سایت ها اشاره کرد:

WWW.world - Tax.com/Turkey Tur - income.Asp
WWW.romturkonline.com/English/Turkey/chp7.htm

پی نوشت

1. BOT: Build - Operate - Transfer
به موجب طرح هایی که به این نام خوانده می شوند، پیمانکار ساخته تاءمین مالی، اداره نگهداری تاءسیسات زیربنایی را بر عهده می گیرد.
2. Small and Medium Sized Enterptise (SME,S).